

Кучко М.О.

**Науковий керівник: Гарбінська-Руденка А.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри фінансового та податкового права,
Державний податковий університет,
м. Ірпінь**

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПИТАНЬ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ

Поняття внутрішньої безпеки сьогодні перестало обмежуватися лише межами національних кордонів. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій жодна країна не може гарантувати власну стабільність виключно власними силами. Терористичні акти, нелегальна міграція, транснаціональна організована злочинність, кіберзагрози та гібридні війни – усі ці явища виходять далеко за рамки юрисдикції окремої держави. Саме тому міжнародне співробітництво в сфері внутрішньої безпеки стає не просто бажаним, а життєво необхідним інструментом збереження суверенітету та захисту прав громадян. Для України ця проблема набуває особливої актуальності у зв'язку з триваючою війною та необхідністю зміцнення інституцій, здатних ефективно реагувати на новітні виклики.

Інституційна архітектура міжнародного співробітництва з питань внутрішньої безпеки України після 2022 р. характеризується: поєднанням універсальних міждержавних платформ обміну інформацією та аналізу загроз; спеціалізованих агентств Європейського Союзу (далі – ЄС) у просторі правосуддя та внутрішніх справ; місій зі сприяння реформам цивільного сектору безпеки та інтегрованому управлінню кордонами; національних «точок входу» й міжвідомчих вузлів, що забезпечують оперативну взаємодію з міжнародними партнерами.

Універсальні платформи та поліцейські мережі. Базовою ланкою лишається участь України у глобальних механізмах Міжнародної організації кримінальної поліції. Використання каналів I-24/7, впровадження інструментів біометричної ідентифікації та поновлення повноцінного доступу українських правоохоронців до інформаційних систем після технічної паузи у перші тижні повномасштабного вторгнення. На рівні інституцій це підтримується діяльністю Національного центрального бюро Інтерполу в Україні як єдиного національного координатора, що опрацьовує десятки тисяч транскордонних запитів і розгортає доступ до систем Інтерполу для поліції й Державної прикордонної служби України [1, с. 8-9]. Паралельно працюють «регіональні» вузли аналізу загроз і спільні розслідування за участю ЄС та країн-сусідів, зокрема в сегменті тютюнової, наркотичної контрабанди та торгівлі людьми [6, с. 6].

Головним є Європейське поліцейське управління, що відповідає за оперативний і стратегічний обмін розвідданими. Європейський підрозділ із питань правосуддя, який забезпечує координацію кримінальних проваджень і діяльності спільних слідчих груп. Європейська академія правоохоронних органів, що займається професійною підготовкою кадрів. Європейська багатодисциплінарна платформа проти загроз криміналу, яка визначає та реалізує операційні пріоритети ЄС у боротьбі з серйозною та організованою злочинністю, а також Європейське агентство з прикордонної та берегової охорони, головна місія якого полягає в інтегрованому управлінні зовнішніми кордонами Союзу.

Після 2022 р. ці інституції наростили «зовнішній вимір» співпраці з Україною: розгорнуті навчальні пакети з відкритих джерел розвідки, протидії кіберзлочинності, методології розслідування воєнних злочинів. У межах програм TOPCOR та пов'язаних проєктів для країн Східного партнерства усувалися виявлені дефіцити компетенцій українських органів правопорядку, встановлені під час спільних оцінок загроз OTNA/EU-STNA [7, с. 9].

Місія ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні після стратегічного перегляду мандату у 2024 р. зосередилася на підтримці реформ Міністерства внутрішніх справ, прокуратури, прикордонного менеджменту, а також на супроводі законодавчих ініціатив, зокрема щодо використання PNR для протидії тероризму та тяжким злочинам. Комплементарно Місія ЄС з прикордонної допомоги відновила міжвідомчі оцінки ризиків, підтримала спільні операції проти транскордонної злочинності й провела понад 400 тренінгів для українських і молдовських прикордонників та митників [6, с. 6].

У щорічних доповідях Єврокомісії фіксується інституційний прогрес України в частині антитерористичної політики, протидії відмиванню коштів, наркотикам і співпраці правоохоронних органів, а також потреба повного впровадження превентивної, протективної, переслідувальної й реактивної моделей ЄС у боротьбі з тероризмом. У 2023 р. ухвалено зміни до Кримінального кодексу України і Кримінального процесуального кодексу України на виконання.

Після 2022 р. процес інтеграції України у європейський безпековий простір виявив низку системних проблем, які обмежують ефективність міжнародної взаємодії. Дослідники наголошують на розриві між практичними форматами співробітництва з інституціями ЄС та станом адаптації вітчизняного законодавства до *acquis communautaire*. Як підкреслює С. Чернік, «українські правоохоронні органи активно співпрацюють із європейськими структурами на рівні обміну інформацією чи створення спільних слідчих груп, однак правові процедури часто не відповідають вимогам партнерів» [5, с. 87].

Особливу увагу науковці приділяють формуванню нормативної основи для функціонування системи збору та використання даних API/PNR (попередня інформація про пасажирів та реєстраційні записи пасажирів). Л. Кисіль та Я. Шевчук зазначають, що відсутність єдиного центру обробки таких даних створює бар'єри у взаємодії з європейськими системами управління ризиками. Неврегульованими залишаються питання термінів зберігання інформації, рівня деперсоналізації та узгодження процедур із законодавством про захист персональних даних [2, с. 111-112].

Досить серйозною перешкодою у сфері міжнародного співробітництва є кадрові обмеження. За спостереженнями В. Кудінова та К. Ярового, працівники правоохоронних органів часто не мають достатнього рівня підготовки у сферах OSINT, цифрової криміналістики та розслідувань злочинів із використанням криптоактивів. Міжнародні тренінги частково компенсують цю прогалину, проте відсутність сталих національних освітніх програм призводить до нерівномірності професійних компетенцій [3, с. 23-24].

У площині кібербезпеки Україна стикається з викликами глобального характеру. На думку М. Тетевіна, ефективна протидія кіберзагрозам можлива лише за умови інтеграції у міжнародні мережі реагування CERT/FIRST та гармонізації процедур із європейськими стандартами інцидент-менеджменту. В іншому випадку державні інституції залишаються ізольованими від провідних світових практик обміну інформацією про кібератаки [4, с. 263-264].

Важливим напрямом залишається протидія радикалізації та насильницькому екстремізму. Українська система права не має чітких визначень цих явищ, а міжвідомча взаємодія у сфері превенції є фрагментарною. Брак національної концепції унеможливорює впровадження перевірених підходів, які застосовуються у ЄС, зокрема програм реінтеграції та комунікаційних стратегій.

Перспективи розвитку співробітництва пов'язані з послідовною гармонізацією законодавства і формуванням власних інституцій, здатних забезпечувати сумісність із європейськими стандартами. Виокремлюють серед пріоритетів створення єдиного центру обробки API/PNR, закріплення професійних стандартів для правоохоронців, інтеграцію в міжнародні кібермережі реагування та підготовку комплексної державної політики у сфері запобігання радикалізації. Завершення реформ інтегрованого управління кордонами з урахуванням вимог Schengen *acquis* має стати головним кроком для формування повної взаємосумісності України з європейською системою безпеки.

Таким чином, сучасні інституційні механізми, що охоплюють взаємодію з органами ЄС, Інтерполом, Радою Європи та спеціалізованими місіями, створюють основу для координації правоохоронних зусиль, ефективного управління кордонами та розвитку кіберзахисту. Проте практичні результати такої співпраці значною мірою залежать від внутрішньої готовності держави адаптувати національне законодавство до стандартів ЄС, подолати кадрові обмеження та забезпечити сталу інституційну спроможність у сфері безпеки. Вирішення проблеми гармонізації правових норм, створення сучасних механізмів збору та аналізу інформації, підвищення рівня професійної підготовки правоохоронців і формування комплексної політики запобігання радикалізації визначає перспективу ефективної інтеграції України у європейський безпековий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Довідка про основні результати службової діяльності НЦБ Інтерполу в Україні у 2022 р. Національне центральне бюро Інтерполу в Україні. URL: https://dostup.org.ua/request/104660/response/372851/attach/3/01.2023.pdf?cookie_passthrough=1 (дата звернення: 28.09.2025)
2. Кисіль Л., Шевчук Я. Обробка інформації про пасажирів і даних запису реєстрації пасажирів: європейські стандарти та вітчизняні реалії. *Право України*. 2024. № 9. С. 104–120.
3. Кудінов В. А., Яровий К. В. Актуальні проблеми кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану: матеріали міжвідомчого науково-практичного круглого столу (Київ, НАВС, 25 квітня 2024 р.). Київ: НАВС, 2024. 144 с.
4. Тетєвін М. С. Досвід України в галузі міжнародного співробітництва в галузі кібербезпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 82, ч. 3. С. 263–266.
5. Чернік С. Правові засади співробітництва України та Європейського Союзу в правоохоронній сфері. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. Вип. 3. С. 84–89
6. Annual Report 2023 (1 Dec 2022 – 30 Nov 2023). Odesa–Chişinău, 2024. URL: https://eubam.org/wp-content/uploads/2024/03/WEB_EUBAM-Annual-Report-2023-ENG-2.pdf (дата звернення: 30.09.2025)
7. Consolidated Annual Activity Report 2022. Будапешт: CEPOL, 2023. CEPOL. URL: https://www.cepola.europa.eu/api/assets/media/downloads/2023/consolidated-annual-activity-report-2022_0.pdf (дата звернення: 01.10.2025)

Лінкевич К.О.

Науковий керівник: Удовенко Ю. О., к.ю.н., доц.
доцент кафедри правового забезпечення безпеки та бізнесу
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ

РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

ЯК СУБ'ЄКТИ ПОСТІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Релігійні організації в Україні наділені особливим правовим статусом, який визначається Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації». Відповідно до його положень, кожна релігійна громада чи об'єднання, яке прагне офіційно функціонувати як юридична особа, має розробити статут або положення, що регламентує діяльність такої організації, та пройти процедуру державної реєстрації цього документу. Лише після цього релігійна організація має право виступати учасником правових відносин, реалізовувати свої майнові права та нести юридичні обов'язки. Фактично, наявність зареєстрованого статуту є основною умовою легітимного існування та правоздатності релігійного суб'єкта.

Законодавець також передбачив спеціальні можливості для таких організацій у сфері земельних відносин. Зокрема, ще у 2009 році було прийнято Закон № 875–VI, яким до Земельного кодексу України внесли зміни, що закріпили за релігійними організаціями право постійного користування земельними ділянками державної чи комунальної власності. Це право поширюється лише на ті організації, статuti яких пройшли реєстрацію у встановленому законом порядку. Використовувати землю можна виключно для спорудження та обслуговування культових споруд і будівель, які забезпечують здійснення релігійної діяльності. Цим положенням створено правову основу для того, щоб релігійні громади мали можливість на постійній основі користуватися земельними ділянками, що відповідають їхнім духовним і суспільним потребам [3, с.153].